

Vänerns yrkesfiske för framtiden

Projektrapport mars 2022

Jens Karlsson Ove Ringsby Erika Ekesbo-Andrén Bo-Gunnar Blom

Lokalt ledd utveckling

LEADER

FISKEOMRÅDE VÄNERN

Bakgrund:

2020 fanns i Sveriges största sjö, Vänern, 50 aktiva yrkesfiskelicenser. Det är betydligt färre än för 10-15 år sedan. Under många år har antalet aktiva yrkesfiskare stadigt minskat och medelåldern bland den som är kvar är hög. Ska det finnas ett livskraftigt yrkesfiske även i framtiden är det viktigt att se över hur fisket faktiskt ser ut och fungerar idag, och att diskutera vad som behöver göras för att stärka dess utvecklingsförutsättningar. Fiskeområde Vänern initierade därför projektet "Vänerns yrkesfiske för framtiden". Avsikten var att göra en nulägesanalys av yrkesfisket. Med utgångspunkt från den initierades dialoger för ökat samförstånd och ömsesidig förståelse mellan yrkesfisket och berörda myndigheter. I projektet har också ingått att studera initiativ och utvecklingsidéer från andra områden. En viktig del var att undersöka möjligheterna för, och föreslå åtgärder som kan bidra till att stärka nyrekrytering av fiskare, en förutsättning för hela yrkeskårens framtid och överlevnad.

Mål:

- Nulägesanalys av yrkesfisket i Vänern.
- Skapa dialog mellan yrkesfisket och myndigheter med avsikt att stärka förtroendet och öka samförståndet mellan yrkesfisket i Vänern och berörda myndigheter.
- Studera initiativ från andra områden och därmed försöka hitta gemensamma innovativa lösningar på de utmaningar som identifieras.
- Undersöka möjligheterna för nyrekrytering av fiskare.
- Initiera dialog för formande av gemensam värdegrund för yrkesfisket i Vänern. Det inkluderar bl.a. modeller för ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet, dialog mellan intressenter, informationshantering, främjande av innovationsförutsättningar, m.m.
- Generell företagsutveckling av yrkesfisket

Genomförande:

Nulägesanalys

Projektet inleddes med ett utskick till alla yrkesfiskare i Vänern som har aktiv yrkesfiskelicens. I utskicket informerades om projektet och dess syfte. Därefter genomfördes telefonintervjuer med alla som ville medverka. 47 av 50 (94%) medverkade. De 3 som inte medverkade hade alla avslutat yrkesfisket och avböjde därför medverkan. Efter den inledande intervjuomgången valdes 10 fiskare ut för en fördjupad intervju. Som urvalsgrund fastställdes följande kriterier:

- Vara född 1965 eller senare
- Ha driv och utvecklingsintresse i näringen
- Vara positiv och se möjligheter
- Bedöms ha goda förutsättningar vad gäller resurser som utrustning, hamn m.m.
- Vara beredd att dela uppgifter om försäljning och ekonomi.

Avsikten var att detta skulle göras muntligen men pandemirestriktionerna innebar att även denna del genomfördes via telefon. Alla intervjuer dokumenterades skriftligt och tillställdes respondenterna för granskning innan de fastställdes. Resultaten av kartläggningen sammanställdes i en rapport där yrkesfiskets förutsättningar, viktigaste utmaningar och frågeställningar utifrån yrkesfiskarnas perspektiv sammanfattades. Alla medverkande gavs möjlighet att lämna synpunkter på innehållet innan det offentliggjordes.

Dialog med myndighetsföreträdare

Med utgångspunkt i den upprättade nulägesanalysen inleddes dialoger med berörda myndigheter. En fråga som bedöms central gäller möjligheterna för återväxt inom fiskarkåren. Mot bakgrund av ett stadigt minskande antal yrkesfiskare och hög medelålder bland de som finns kvar bedömdes det synnerligen angeläget att diskutera möjligheterna för nyetableringar. Inledningsvis togs kontakt med HaV och fiskekonsultenterna för att specifikt diskutera förutsättningarna för förnyelse av fiskarkåren. I ett senare skede fördes diskussioner även med SLU Aqua gällande underlag för beståndsbedömningar, då dessa har stor betydelse vid bedömningar av licensansökningar. Därefter diskuterades den samlade

nulägesanalysen med företrädare för såväl HaV som Länsstyrelserna och andra berörda myndigheter. Presentation gjordes också vid en nationell konferens anordnad av Jordbruksverket. Detta tillfälle samlade brett deltagande från hela landet.

Rekrytering av fiskare

Kontakter har knutits med olika utbildningsanordnare för att sondera förutsättningarna att skapa utbildningsmöjligheter för de som är intresserade att satsa på fiskaryrket. I dagsläget finns ingen riktad utbildning för blivande yrkesfiskare.

Film

För att skapa ett material som väcker känslor och engagerar till att gemensamt bygga förutsättningar för ett hållbart fiske i Vänern producerades en film som ställde frågan "Är yrkesfisket i Vänern på väg att försvinna på grund av dålig dialog mellan myndigheter och yrkesfiskare". I filmen deltar såväl yrkesfiskare som myndighetsföreträdare från Länsstyrelserna i Värmland och Västra Götaland och Havs- och Vattenmyndigheten som alla enskilt gav sin syn på förutsättningarna att utveckla näringen, och vad som behövs för att den ska vara långsiktigt hållbar. Syftet med filmen var att ta fram ett diskussionsunderlag för gemensamma träffar mellan ovan nämnda parter och att i dialogform skapa samsyn och en plattform för att ta fram en gemensam värdegrund och målbild för Väterns yrkesfiske som alla står bakom oavsett om man är fiskare på Vänern eller tjänsteman vid en myndighet. Arbetet hoppades vi på skulle ge deltagarna en ökad förståelse för varandras olika perspektiv och därmed bättre förutsättningar att bygga förtroende sig emellan. Pga den pågående Coronapandemin 2020-2022 har vi inte kunnat genomföra några fysiska möten som var tänkt. Filmen har däremot använts vid den nationella konferensen som Jordbruksverket och Hav inbjöd till våren 2021.

Omvärldsanalys

En del i projektet har varit att studera lyckade exempel från andra platser där man hittat lösningar på delar av de problem som upplevs i Vänern. En rapport har sammanställts där några relevanta studier av AgriFood beskrivs tillsammans med kortfattade redovisningar från Bolmen i Småland och Kustfiskarlyftet från Bottenhavet. (Bilaga 1)

Företagsutveckling

Ett moment som inte kunnat genomföras som planerat gällde genomförande av generell företagsutveckling av yrkesfiskarkåren. Med hänsyn till gällande pandemirestriktioner har det inte varit möjligt att samla fiskarna till sådana insatser. Bedömningen var att fysiska träffar är nödvändigt för lyckat resultat varför vi avstått från att genomföra denna insats.

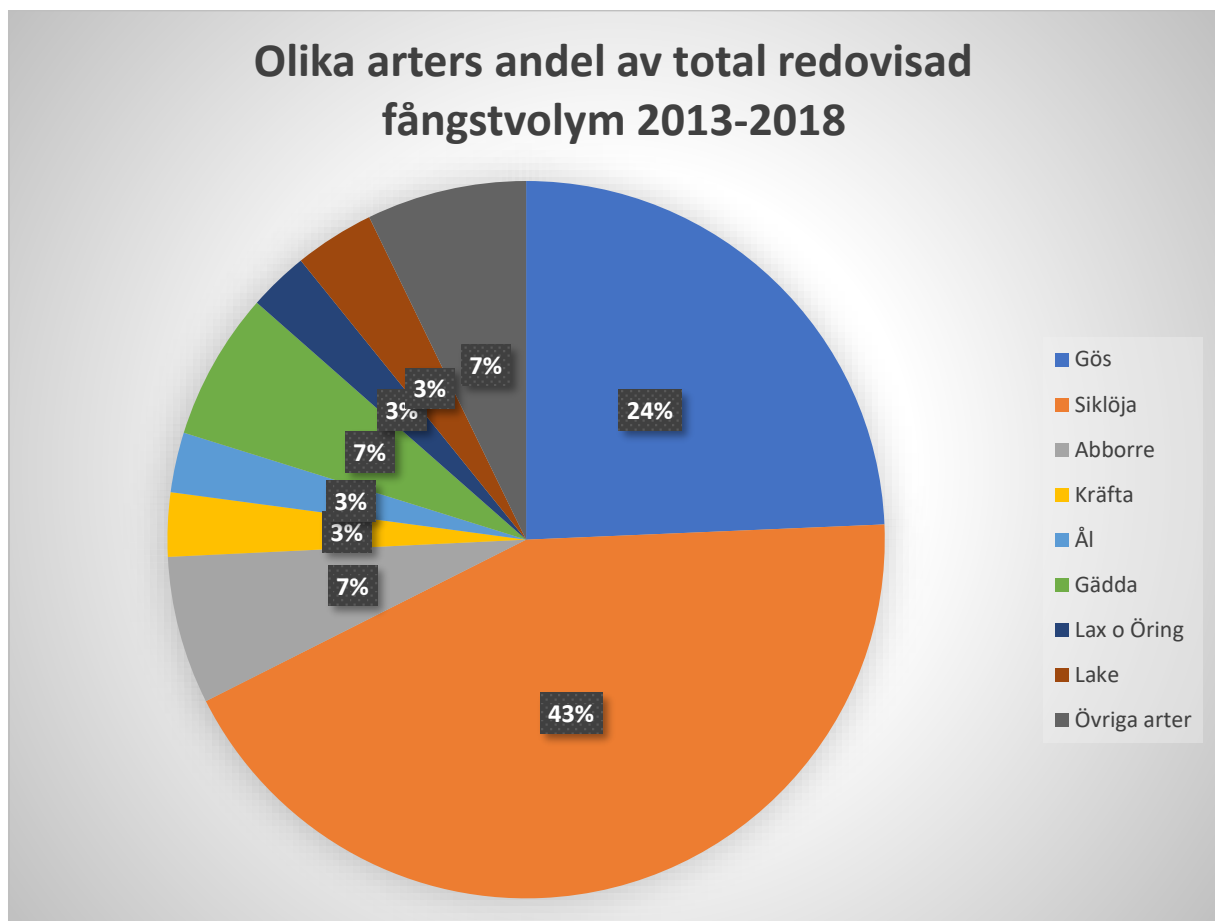
Resultat.

Sammanfattning nulägesanalys:

Det är svårt och kostsamt att starta upp nya fiskeföretag. Det saknas i dagsläget utbildningar som förbereder för fiskaryrket. Det finns inte heller något organiserat system som koordinerar överlåtande av befintliga fisken till nya aktörer. Yrket är av tradition starkt

mansdominerat. I Vänern finns f.n. endast en kvinnlig licensinnehavare. Många av de äldre fiskarna tar ut pension som komplement till näringsinkomsten. Det minskade antalet aktiva fiskare och det faktum att många äldre trappar ner sitt fiske innebär att fiskeansträngningen i Vänern bedöms ha minskat avsevärt.

Av Vänerns 38 fiskarter är siklöja och gös de två absolut viktigaste i det kommersiella fisket. Tillsammans svarar de för nästan 70% av den totala försäljningsintäkten. Bland övriga arter har kräfta fått en ökande betydelse, medan siken fallit bort pga problem med miljögifter. Abborre är eftertraktad men inte så rikligt förekommande. Lake är en art som det finns försiktiga förhoppningar om att möjligen öka intresset och avkastningen för. Lax var tidigare en viktig art men har minskat i betydelse.

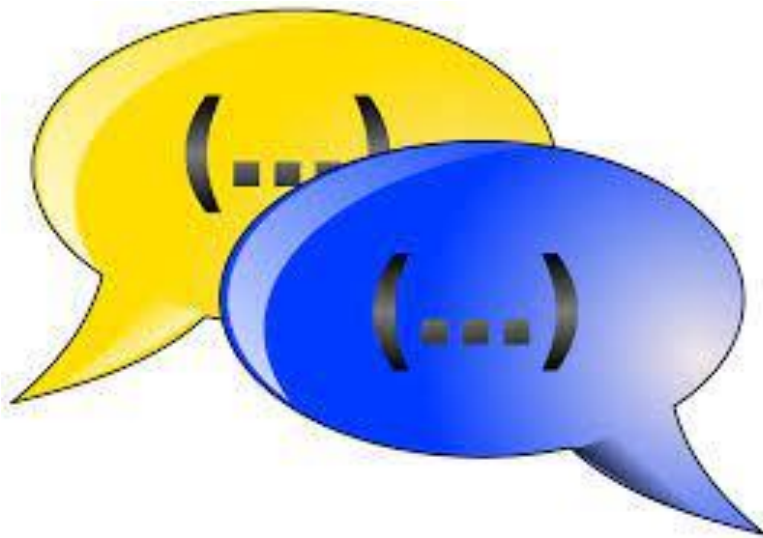

Fortsatt tillväxt av kräftbeståndet och möjligen bättre intresse för, och ökade priser på lake är de främsta förhoppningarna i själva fisket. Ökat intresse för lokalproducerat och närodlat samt möjligheten att kvalitetssäkra, skapa attraktiva varumärken (Vänerlöjrom är ett bra exempel) och synliggöra fisket mera, är andra faktorer som inger förhoppningar. Miljögifter (främst dioxinproblemen i sik), regleringar, administrativa pålagor och bristande intresse från berörda myndigheter upplevs som de stora problemen. Sviktande lönsamhet anger också många som ett problem.

Under de genomförda intervjuerna ställdes frågan vad fiskarna själva bedömer fordras för att ett livskraftigt yrkesfiske i Vänern ska bestå även framöver. Synpunkterna sammanfattades i fyra punkter:

1. Det krävs nyrekrytering. Genomsnittsåldern är hög och antalet har stadigt minskat. Ska fisket överleva krävs att nya fiskare kommer in och tar över när äldre slutar.
2. En annan viktig sak som lyfts fram är att fisket ska bedrivas på ett hållbart sätt. Resurserna ska brukas utan att utarmas, ekonomin måste vara tillräckligt god för att fiske ska vara rimligt lönsamt och fisket ska bedrivas på ett sätt som bevarar och utvecklar dess viktiga kulturella och sociala värden.
3. En förtroendefull samverkan och god dialog mellan myndigheter och utövare är angeläget för båda parter. Många fiskare upplever att distansen mellan dem och myndighetsföreträdare är stor och att de inte bemöts med respekt som en jämbördig part.
4. Framtidstro utvecklingsinitiativ och nytänkande behöver stimuleras och uppmuntras för att möta framtidens utmaningar. Bland många finns en känsla av uppgivenhet och missmod. Man har upplevt många försämringar och bakslag vilket allvarligt sänkt optimismen och framtidstron.

Dialog myndigheter - fiskare

Vid inledande dialog meddelade HaV att nya licenser vanligtvis beviljas om den sökande övertar en befintlig licens från någon som slutar. För nya licenser som inte övertar befintligt fiske är man betydligt restriktivare. Under senaste åren har flera licensansökningar avslagits med motiveringen att beståndsbedömningarna är osäkra varvid tillståndsmyndigheten (HaV) är förpliktigade att tillämpa försiktighetsprincipen, dvs om osäkerhet råder gällande beståndsstatus ska fisketrycket inte öka. Från fiskarhåll görs bedömningen att bestånden generellt är goda och skulle tåla ökat fisketryck. Beståndsbedömningarna grundas på utlåtande från SLU Aqua. Underlaget för deras bedömningar utgörs dels av yrkesfiskets fångststatistik dels egna provfisken. Pga begränsade resurser är tvingas man prioritera insatserna varför bedömningsunderlaget är bristfälligt. Fokus ligger på arter av kommersiellt intresse varför en art som t.ex. lake är svagt dokumenterad med påföljd att den omfattas av

försiktighetsprincipen, trots att beståndet i Vänern enligt yrkesfiskarnas bedömning är starkt.

SLU har fått uppdrag av HaV att se över rutinerna och ta fram förslag som kan ge bättre bedömningsunderlag. Bl.a. planeras införande av ett digitalt system för fångstrapportering. I dialog med SLU framfördes önskemål om bättre kommunikation kring fångstrapportering och underlagen för beståndsbedömningar.

Fiskekonsulenterna på Länsstyrelserna i Värmland och Västra Götaland bedöms ha en nyckelroll i kontakterna mellan yrkesfiskare och myndigheter. Nulägesanalysen presenterades och diskuterades därför ingående dem. Under dessa samtal väcktes funderingar och idéer kring möjligheter att tackla de frågeställningar som lyftes fram i analysen.

Ett diskussionsunderlag formades där de frågeställningar och områden som rönt mest diskussion och intresse beskrevs. Diskussionsunderlaget omfattande totalt teman enligt nedan.

1. Finns det nya arter som skulle kunna gå att skapa intresse och lönsamhet för?
2. Hur gör vi med kräftorna?
3. Siken – Vänerns sorgfisk
4. Går det att förenkla byråkratin?
5. Kan dialogen mellan fiskare och myndigheter förbättras?
6. Nya fiskare.
7. Är fisket nåt för kvinnor?
8. Hur görs fisket mer innovativt och utvecklingsbenäget?
9. Hållbarhet – ett självklart fokus för framtidens fiskeäring.

Till varje punkt utformades ett antal diskussionsfrågor som avser vara underlag för kommande utvecklingsarbete.

Fiskekonsulenterna tog initiativ till formande av en s.k. ”yrkesfiskegrupp” där dialog avses föras mellan företrädare för yrkesfisket och fiskekonsulenterna. Gruppen har påbörjat diskussionerna runt de frågor som väcktes i underlaget. De yrkesfiskare som deltagit i dessa möten är samma som medverkar i informationsfilmen som projektet producerat. Det har tidigare varit svårt att få fiskarna att engagera sig och vilja att diskutera i en samlad grupp som för talan för hela Vänern. Detta sågs därför som positivt från både Länsstyrelsens och HaV:s håll och ett steg i riktning för framtida konstruktiva dialogmöten.

Sammanfattning av noteringar från inledande dialogmöte.

Fångster

Den har startats försök att få igång avsättning för den braxen som tas bifångst. Leverans sker till Resursfisk som processar den till fiskfärs. Detta kan förhoppningsvis utvecklas ytterligare. Skulle det gå att använda rester från löjromsframställning är det mycket intressant. Även lake kan vara intressant i detta sammanhang liksom andra arter av karpfisk.

Pågående satsningar på lake bör följas upp och vidareutvecklas. Enligt uppgift sker liknande satsningar i Vättern. Kontakter mellan sjöarna och ev. samarbete kring idéutveckling är önskvärt.

Skulle siklöja inte gå att använda som underlag för fiskfärs finns andra uppslag som är viktigt att jobba vidare med. Det är en stor resurs som är angeläget att hitta bra avsättning för.

Mycket talar för att fångsterna av signalkräfta kommer fortsätta öka i snabb takt framöver. Av flera skäl är det angeläget att fisket inte släpps fritt till intressenter som inte bedriver yrkesmässigt fiske. I det fallet samverkar yrkesfiskets önskemål med åtgärder för att skydda resterande

bestånd av flodkräfta. Aktiva skötsel och främjandeinsatser kan inte finansieras med offentliga medel då arten är klassad som invassiv. För näringen finns goda möjligheter att dra nytta av artens förväntade fortsatta expansion. Varumärkning och etablerande av nya entreprenörer som kan bidra till bättre lokal förankring är insatser som skulle kunna bidra till att lönsamheten för kräftfisket i Vänern.

Den stora ökningen av sikbestånden väcker oro för rubbningar i ekosystemen. Det kan innebära problem med återväxt för attraktiva arter som t.ex. gös och abborre. I dagsläget finns inget som talar för att det skulle kunna bli möjligt att återuppta försäljning av vänersik inom snar framtid. Det initierade projektet med reduktionsfiske är en åtgärd som förhoppningsvis kan sänka dioxinhalterna så att arten skulle kunna vara säljbar igen efter genomförd insats. Samtidigt kan det vara en åtgärd som minskar risken för obalans i ekosystemet. Ny ansökan bör göras efter att ny programperiod startats.

Nyrekrytering

Att arbeta som yrkesfiskare är en komplex sysselsättning. Yrket kräver, förutom de praktiska färdigheter som behövs, kunskaper och kompetens inom många olika områden såsom t.ex. ekologi, företagande, ekonomi och juridik. Fiskaryrket innefattar både praktisk och teoretisk hantering, varför en specialdesignad utbildning som förberedelse för en sådan yrkesbana vore

önskvärt. Naturbruksskolor och andra yrkesinriktade utbildningsanordnare har visat intresse för fortsatt diskussion kring möjligheterna att skapa någon sådan utbildningsform om behovet kan dokumenteras och finansieras. Flera av skolorna vi pratade med betonade vikten av ett starkt branschråd med representanter från näringslivet. Det tar ca två år från start till att en färdig YH utbildning kan starta. Även Västra Götalandsregionen uttryckte inledningsvis intresse för fortsatt arbete kring en pilotutbildning, men backade sedan med

motiveringen att fisket redan får mycket bidrag och stöd från nationell nivå och att deras primära syfte var att stötta lantbruk.

Vi hade även inledande diskussioner med Jordbruksverket och Svenska Insjöfiskarens Centralförbund – SIC om möjligheten att starta en pilotomgång i Vänern för att sedan skala upp på nationell nivå. Detta arbete strandade i frågan om varför inga nya licenser tilldelas de intresserade unga personer som velat ta över en befintlig fiskares redskap. Vi kan tyvärr konstatera att den praxis som Havs- och Vattenmyndigheten hänvisar till om att en ny fiskare ska kunna dela licens med en etablerad fiskare inte har fungerat under projektets gång. Vi har fått kännedom om flera avslag. Något som Havs- och Vattenmyndigheten poängterat för oss när vi framfört detta är att det behöver vara potentiellt duktiga företagare för att de ska bevilja licens. Hur de bedömer denna företagarförmåga är för oss oklart och skulle behöva undersökas vidare.

Projektet har förberett för en kommande nyrekryteringskampanj med en strategi för sociala medier med syftet att sprida intresset för yrkesfisket i Vänern. Vi har identifierat en grupp om ca fem yrkesfiskare som är intresserade att erbjuda praktikplats och lotsa nya förmågor in i ett lönsamt fiskeföretagande. Projektet har producerat en rekryteringsfilm för att väcka intresset för yrket samt tre kortfilmer anpassade för sociala media. Dessa reklamfilmer är

helt klara att användas när en tydlig avsändare finns klar och dit intresserade kan vända sig vid intresse och för ansökan. Filmerna finns i dagsläget inte upplagda på någon sida. Med tanke på den restriktivitet som gäller kring möjligheterna att få licens för nya fiskeföretag i Vänern har inga ytterligare offensiva insatser varit möjliga att genomföra.

Slutsats utbildningsfrågan och förnyingsbehovet bland yrkesfiskarna

Projektet har bedömt att frågan bör lyftas till nationell nivå då fiskenäringen är så begränsad att en ev. utbildning bör vara riksrekryterande. Vi har även konstaterat att målgruppen för en kommande utbildning till yrkesfiskare bör vara eftergymnasial då målgruppen troligen kommer att vara något äldre och ha förmåga och finansieringsmöjligheter för att vara närmare ett företagande. Utbildningsfrågan i sig löser heller inte problemet med minskande antal yrkesfiskare i Vänern utan behöver ses i ett större sammanhang av säkrare underlag från provfisken, fortsatt förbättringsarbete när det gäller att bygga förtroende mellan fiskare och myndigheter och en generationsskifteslösning för att matcha ihop säljare och köpare samt stötta dem vidare.

Ett problem vi ser är den praxis som myndigheterna använder för att ge nya fiskare licens ihop med en befintlig är att det inte är säkert den nya får med sig alla bitar till att kunna driva ett lönsamt fiskeföretag. Det behöver utformas ett upplägg bestående av praktik och teori med bra förebilder.

Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket överlämnade en gemensam strategi för svenskt fiske och vattenbruk för 2021-2026 till regeringen under 2021 och vårt arbete med kartläggning och nulägesanalys över Vänern har tagits med i förankringsprocessen.

Gemensam värdegrund

Den film (vi kallar den myndighetsfilmen) som framställts har använts som ett underlag för gemensamma diskussioner mellan fiskare och myndigheter och utgjorde också ett led i att förbättra relationerna och öka förståelsen för varandras förutsättningar och villkor. I den dialogprocess som påbörjats är forandet av gemensam värdegrund ett genomgående underliggande tema som ska genomsyra framtida dialog och insatser. Fortsättning här <http://fiskeomradevanern.se/>

Utvecklingsmöjligheter inom svenskt fiske.

En omvärldsanalys

Agrifoods utredningar om svenskt fiske

Svensk fiskenäring skapar värden för samhället inte enbart genom de produkter som säljs på marknaden utan också värden av annat slag såsom t.ex. attraktionskraft för turister, bevarande av kulturmiljöer, livsmöjligheter i skärgårdsområden och genom att bidra till ökad nationell livsmedelsförsörjning. Detta är värden som yrkesfisket inte kan få betalt för via den fångst de säljer. Fiskesektorn i Sverige är liten (ca 0.02% av BNP). Trots det kan ett väl förvaltad yrkesfiske ge god ekonomisk avkastning och generera högt samhällsvärde i förhållande till sin storlek. Svenskt fiske generellt lider av svag lönsamhet. Framförallt gäller det småskaligt yrkesfisket. Lönsamheten mätt i företagsekonomisk bärighet är avsevärt bättre i det storskaliga fisket. Det betyder inte att lönsamheten i allt småskaligt yrkesfiske är dålig, men i genomsnitt är det ingen lönsam bransch. En utmaning inom småskaligt fiske är att hitta nya produkter och marknader där priskänsligheten är mindre så man kan få bra betalt och förbättra lönsamheten. Det är också det småskaligt fisket som främst levererar de eftersträvade värdena utanför själva fisket som nämnts ovan. Mycket av detta riskerar gå förlorat om strikt företagsekonomiska hänsyn får styra och fiskenäringen rationaliseras ytterligare. Enligt ekonomisk teori kan företag kompenseras för de positiva externa effekter man bidrar med till samhället, något som praktiseras t.ex. inom jordbruket där lantbrukare kan få stöd för att tillhandahålla olika typer av miljötjänster inom ramen för jordbrukspolitiken. Likande tankegångar skulle kunna tillämpas inom fiskenäringen. Svensk fiskeförvaltning strävar efter att skapa så stort samhällsekonomiskt värde som möjligt grundat i biologisk social och ekonomisk hållbarhet (SJV och HaV, 2016). Den situation som dagens förvaltning skapat har dock i flera avseenden misslyckats både vad gäller att skapa bärkraftiga bestånd och lönsamt fiske. En möjlig väg att förändra förvaltningen är att införa fiskerätter i form av ITQ där man kan styra fördelning av kvoter mellan olika fiskeformer och därmed möjligen öka förutsättningarna för gynnande av det politiskt prioriterade småskaliga fisket.

Bolmen Småland.

Den totala omsättningen inom svenskt insjöfiske uppgick 2018 till ca 120 miljoner kr. Sjön Bolmen står för en oproportionerligt stor del av den volymen. Hade Vänern samma omsättning per ytenhet skulle det generera en omsättning på ca 700 miljoner kr, vilket är långt mer (ca 30 gånger) än vad fiskenäringen i Vänern omsätter i dag. Hur kan det komma sig att man i Bolmen lyckas skapa så stor omsättning i en så förhållandevis liten sjö? Den avgjort största betydelsen för fiskenäringens utveckling i och kring Bolmen kan stavas familjen Ekvall, och deras entreprenöranda inom företaget Tiraholm. Fisket startades redan på 50-talet som en deltidssysselsättning vid sidan av jordbruket. Då såldes färsk fisk på torget i Ljungby, en försäljning som ännu pågår. Sedan dess har man utvecklat och diversifierat affärsrörelsen grundat i fisket. För att öka lönsamheten började man förädla i egen regi. Det traditionella fisket av vild fisk har kompletterats med fiskodling, egen gårdsbutik, restaurang och hotell, och försäljning av avelsfisk. Företaget strävar efter att alltid vara öppet för omställning och anpassning. Verkligheten är oförutsägbar och innebär alltid överraskningar. Det gäller att använda sin fantasi och se möjligheter, inte bara fokusera på problemen säger företagets nestor Nisse Ekvall. Som exempel nämner han pandemin som innebar stor minskning av framförallt konferensbokningar. I det läget valde vi att öka öppethållandet i butiken och erbjuda service till folk som flyttade ut till fritidshus vilket gjorde att vi kunde ta igen en stor del av det vi förlorade på konferenserna. Snabb omställning och anpassning till, och lyhördhet för, förändrade förutsättningar underlättas om verksamheten har fler ben att stå på. Det har varit vår framgångsförutsättning säger Nisse.

All verksamhet i företaget bygger på en genomtänkt strategi grundad på resurshushållning och miljötanke med utgångspunkt från lokala förutsättningar. Detta har man sammanfattat i sin varumärkesskyddade devis "Nära på riktigt" Företaget sysselsätter idag ett 15-tal personer inklusive familjemedlemmarna själva.

Kustfiskarlyftet Bottenhavet

Kustfiskarna i Gästrikland har, precis som Vänern och många andra småskaliga fisken, stora

utmaningar. Förutsättningarna för kustfisket har under flera decennier försämrats. Antalet yrkesfiskare har minskat så mycket att man kan betrakta "arten" verksamma licensierade småskaliga yrkesfiskare som utrotningshotad. Medelåldern är hög och det behövs en snabb insats för rekrytering till yrket innan yrkeskunskaperna helt försvinner och kunskapen om havet som arbetsplats omhändertagande av fångst och förädling går förlorade. Yrkesfiskarna kände själva

att något måste göras och tog själva initiativ till ett projekt för att öka intresset, se över regelverk, förbättra dialogen mellan myndigheter och fiskare och höja statusen för, och engagemanget kring, fiskenäringen i området. En viktig del i projektet har handlat om att förmedla kustfiskarens vardagenom att arrangera och delta i möten, seminarier, webinarier, nätverk, media, etc. Ett annat viktigt inslag handlar om att ingjuta mod i yrkeskåren, stimulera utvecklingsidéer och skapa framtidstro. Det har bl.a. resulterat i skapandet av en ny gemensam producentorganisation som samlar 25 småskaliga aktiva kustfiskare. Många fiskare har också vågat nysatsa och diversifiera sin verksamhet genom att bugga upp egna butiker campingverksamhet etc. Samverkan med lokala butiker och restauranger har också stärkts. I den dialog och samverkan som skett genom i projektet har det, i samarbete med IVL och SLU, tagits fram förslag på åtgärder för att trygga och stärka bestånden av strömming, en viktig art för bottenhavsfisket.

Carl-Åke Wallin

ordf. Producentorganisationen
Kustfiskarna Bottenhavet

En sak vi ville ta itu med i projektet gäller förnyringen. Precis som på de flesta håll i landet är medelåldern bland aktiva fiskare i Bottenhavet hög och det behöver rekryteras nya yngre fiskare om näringen inte ska utarmas. Vår avsikt var att lansera ett system för att möjliggöra att ta emot lärlingar hos äldre etablerade fiskare. Förhoppningen var att det skulle skapa förutsättningar att få in nytt friskt blod i fiskarkåren. Dessvärre satta pandemin stopp för dessa ambitioner, och vi har tvingats lägga dessa planer på hyllan tills vidare. Vi hoppas dock att det ska öppnas möjligheter om och när pandemin är över.

Kontakterna med andra samhällsområden har utvecklats inom projektet. Ett exempel gäller besöksnäring där vi fiskare känner att vi hittat nya kontaktytor med såväl

restaurangnäringen som regionala och lokala turismsamordnare. Kontakterna med myndighetsföreträdare från Länsstyrelser, HaV och Jordbruksverk har också stärkts och utvecklats genom projektet, och det finns en bra dialog och förtroendefullt förhållande mellan fiskare och myndigheter. Ett undantag gäller dock regeringen som utan dialog avfärdat förslaget från fiskarna om tidsbegränsat fiskestopp i syfte att stärka sviktande strömmingsbestånd.

Sammanhållningen inom fiskarkåren har förbättrats. Ett utslag är bildandet av den gemensamma producentorganisationen Kustfiskarna Bottenhavet där nästan alla aktiva yrkesfiskare inom området medverkar. Några har inspirerats till nysatsningar och investeringar i sina verksamheter. Känslan är att framtidstron och optimismen har ökat bland fiskarna, trots råvarutillgången är sviktande och osäker. Fiskarnas största oro gäller förutsättningen att upprätthålla hållbara bestånd som går att bedriva lönsamt fiske på. Det finns en enhällig uppslutning kring vikten av att säkra hållbart fiske, vilket också tydligt manifesteras på Producentorganisationens hemsida.

Som fiskare har man hållbarhetstänket med modersmjölken. En fiskare vet att förutsättningen för att överleva i branschen är att fisket bedrivs långsiktigt hållbart. Kan man bara säkra det finns engagemanget och viljan bland fiskarna att vidareutveckla näringen. Det finns acceptans och förståelse för begränsningar och restriktioner om de är nödvändiga för att säkra beståndens, även om det kortsiktigt kan innebära påfrestningar i den egna näringsutövningen.

